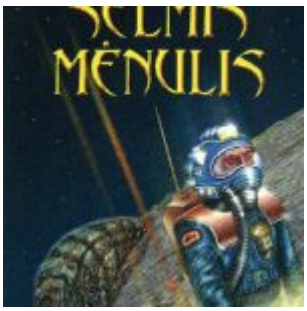

Kuris didesnis šelmis: Algis Budrys ar Mėnulis?

Arūnas Brazauskas

Priminimai apie Algį Budrį (1931–2008) mūsų viešojoje erdvėje dažniausiai tėra dviejų žymų variacijos: jis lietuvis, amerikiečių mokslinės fantastikos klasikas. Priduriama garbinga kilmė, nors tai nėra nuopelnas. A.Budrio tėvas Jonas Polovinskas-Budrys – Lietuvos žvalgybininkas, diplomatas, Klaipėdos prijungimo prie Lietuvos organizatorius.

Nelietuviškai rašiusio trakiškio ir švenčioniškės žydų palikuonio Romaino Gary (Roman Kacew, 1914–1980) neleidžia pamiršti atmintinė lenta Vilniuje. O Algio Budrio vardas nei įsitvirtinęs, nei kur nors pritvirtintas. Jeigu jis būtų labiau žinomas, negausūs straipsniai apie jį, per pastaruosius 20 metų pasirodę lietuvių kalba, nebūtų vien nesibaigiantys A.Budrio pristatymai. Atrodo, laikas būtų pereiti prie kūrinių nagrinėjimo. Tačiau amerikiečių fantastikos klasiko veikalų į gimtąją jo kalbą teišversta vos vienas kitas. A.Budrys vis dar šešėlyje tarsi nematoma Mėnulio pusė.

Autoriaus koordinačių paieška

Bene geriausiu laikomo A.Budrio kūrinio „Šelmis Mėnulis“ vertinimų lietuvių kalba negausu – ypač internete. Gal jų užkišta, kur nesiekia „Google“ naršyklė. Pirmoji atsiliepimų banga nuvilnijo iškart pasirodžius lietuviškam vertimui 2002-aisiais. Komentaruose prasprūsta numanomas, nors ir nesuformuluotas klausimas: ko vertas autorius, kurio viešos koordinatės rodo aukštį, bet ne aukštumas? Lyg ir gerai matomas anglakalbės fantastikos padangėje, tačiau nebuvo pirmo ryškio žvaigždė. Įtrauktas į mokslinės fantastikos antologijas, tačiau prestižinei Hugo

premijai tiktai nominuotas. Pagal 1958 m. parašytą A.Budrio romaną „Kas?“ („Who?“) 1973 m. sukurtas filmas laurais nesuvešėjo (rašytojas dėl to juk nekaltas).

Paraštėje knieti pastebėti, kad A.Budrys daugelį metų organizuodavo konkursą „Ateities rašytojai“, redaguodavo atsiųstus kūrinius, buvo žiuri narys. Konkurso steigėjas, kuklių prizų (iki 5 tūkst. dolerių) fundatorius – Lafayette‘as Ronaldas Hubbardas (1911–1986), arba tiesiog L.Ronas Hubbardas, kaip jis prisistato ant viršelių. Jo pinigais ne vienus metus leista geriausių konkurso darbų antologija „L.Ronas Hubbardas pristato ateities rašytojus“.

Lietuvoje 1996–2000 m. išleisti septyni L.Rono Hubbardo romanai: „Mūšio laukas – Žemė: saga apie 3000 metus“ (3 dalys), „Grobikų planas“ (2 dalys), „Blogio genezė“, „Vidaus priešas“, „Visiškas užtemdymas“, „Operacija „Ateiviai“, „Baimė“. Iš aštuonių A.Budrio romanų į lietuvių kalbą išverstas tiktai vienas.

Lietuvos leidyklų statistika: rungtynes Hubbardas – Budrys laimėjo pirmasis santykiu 7:1, o ir viso gyvenimo nuopelnų skaičiuoklė ne A.Budrio naudai: L.Rono Hubbardo romanų sąrašas sudaro 29 pozicijas. Tokius gretinimus, faktiškai ilgio matavimus, taikliai apibūdino A.Budrio skaitytojas Efka (citata kiek toliau). Polinkis matuoti sąrašų ilgį – šiuolaikinio literatūros vertintojo instinktas (Antanas Maceina kita proga tai vadino meile krūvai).

A.Budrys ir 20 metų už jį vyresnis L.Ronas Hubbardas prakuto toje pačioje terpėje – JAV mokslinės fantastikos žurnalų ir leidyklų pasaulyje. A.Budrys visą gyvenimą dirbo redaktoriumi (įskaitant porą metų „Playboy Press“), kažkiek vertėsi viešaisiais ryšiais. L.Ronas Hubbardas, kurį vienas iš jo biografų apibūdino kaip patologišką melagį, iš tos terpės ištrūko ir sukūrė pelningą savo tikrovę.

J.K.Rowling – bene vienintelė, kuri uždirbo milijardą dolerių rašydama knygas („Hario Poterio“ parduota 400 mln. egzempliorių), o L.Ronas Hubbardas turėjo verstis per galvą – išrasti „alternatyvią psichoterapiją“, kurią pavadino dianetika (Vilniaus dianetikos centro feisbuko paskyra nuolatos atnaujinama), įkurti Scientologijos bažnyčią ir numiręs tepalikti varganus 26 mln. dolerių asmeninio turto (tiesa, kalbėta apie 650 mln. dolerių, bet neaišku, ar tai jo, ar jo įkurtų organizacijų, ar tai tiesiog blefas).

Scientologijos bažnyčios nariams L.Rono Hubbardo skaitiniai privalomi, organizacija nuolatos perleidžia jo romanus savo lėšomis, todėl nepuldama į

patologinę melagystę, o tik pagražindama reikalus, bažnyčia savo šaltiniuose gali tvirtinti, kad jos įkūrėjas yra vienas perkamiausių autorių. Įvairūs šaltiniai teigia, kad „Ateities rašytojų“ konkursas, kurį organizuodavo A.Budrys, turi gerą vardą mokslinės fantastikos bendruomenėje nepaisant sąsajų su L.Ronu Hubbardu.

A.Budrio nekrologuose amerikiečių ir britų spaudoje 2008 m. pabrėžiami literatūriniai jo kūrinių privalumai, o L.Ronas Hubbardas autoritetingose mokslinės fantastikos studijose neblizga, jis laikomas bulvarinio skaitalo (pulp fiction) rašytoju. „Tose [mokslinės fantastikos] apžvalgose jis pasirodo išnašose – ne kaip autorius, o kaip tas, kurio pseudomokslas suteršė žanro gerą vardą. Jo rašytiniai kūriniai neverti paminėjimo“, – rašo scicrit pasivadinęs mokslinės fantastikos žinovas (https://scicrit.wordpress.com/2014/05/24/l-ron-hubbard-literary-genius-or-hack). Sakytume, kad raštų krūvos sukelta nuostaba tėra pirmas veiksmas vertinant literatūrą. Paskui reikia kapstytis krūvoje.

Vienintelis „tragiškai“ išverstas romanas

„Šelmio Mėnulio“ viršeliui su skafandre įpakuota žmogysta dar neišnykus nuo lentynų, Gediminas Kulikauskas 2002-ųjų liepą rašė: „Užburia neskubus, elegantiškas su savotiškos estetikos kvapsniu Budrio stilius...“ (http://skaityta.lt/old/algis-budrys-selmis-menulis.html).

Po 14 metų Efka rėžė (kalba netaisyta, išskyrus tas vietas, kurios taisytos): „Nepaisant to, kad ši knyga įtraukta į visokius geriausių, įtakingiausių, klasikinių ir kitus panašius sci-fi (mokslinės fantastikos – Red.) literatūros sąrašus, man ji pasirodė nykus, nuobodus, neaiškaus siužeto kūrinys. Nelabai net supratau, ką autorius norėjo juo papasakoti, ir kodėl sci-fi kūrinyje apie mėnulį ir ateivių labirintą mėnulis ir ateivių labirintas lieka net ne antram, o kokiam ketvirtam plane, o pirmus tris planus užima Coelho‘iška filosofija ir, pardon my french, nuolatinis betikslis visų veikėjų matavimasis kurio didesnis ir kuris sugebės toliau prieš vėją m*žtelt („*“ įrašyta redaktoriaus – Red.). Ne kažkas. Skaityt siūlau nebent iš smalsumo, bet už kokybę ir malonumą, arba tiksliau, jų nebuvimą, liksit atsakingi tik patys. Aš siūlau negaišti laiko, yra šimtai to vertesnių knygų.“ (http://www.goodreads.com/review/show/1723574089)

Šįmet Goda Raibytė tinklalapyje techo.lt vėl priminė, kas buvo „garsiausias, bet mažiausiai Lietuvoje įvertintas fantastas“: „Ryškiausiai A.Budrys suspindėjo, kai

parašė romaną „Rogue Moon“ (kuris yra tragiškai išverstas į lietuvių kalbą ir pavadintas „Šelmis Mėnulis“). „Rogue Moon“ tapo mokslinės fantastikos klasika, buvo nominuotas prestižinei Hugo premijai bei įtrauktas į „The science fiction hall of fame“.“

Vertinimas „tragiškai išverstas“, nors tik dviejų žodžių, irgi atviras kūrinys, kaip tai aiškino Umberto Eco. Suprasti tragizmą galima įvairiai. Visų pirma romaną smelkia nuolatinės varžybos – kas pralošia, tas žūva. Tikėkimės, kad taip ir parašyta, o ne vertėjos Aurelijos Jucytės nuspalvinta. Vadinasi, vertimas tragiškas.

Pasvarstykime, ar Mėnulis tikrai šelmis. Anglų k. žodis rogue reiškia nedorėlį (sinonimai: scoundrel, villain, miscreant, rascal, good-for-nothing, wretch). Veiksmažodis to rogue – ravėti (dažniausiai ravima tai, kas kenkia kitiems – piktžolės). „Google“ vertėjas: Rogue Moon = Nesąžiningas Mėnulis.

Šelmių romanai, dar vadinami pikareskomis, – istorinė žanro aušra. Tokių romanų veikėjai – sukčiai ir perėjūnai. Žanras angliškai įvardijamas picaresque novel, nurodoma, kad ispaniškas terminas picaresca kilo iš picaro, kas reiškia rogue, rascal. Reikšmių ratas užsidaro. Ispanai iš jo ištrūko – numoję ranka į pikareską ir picaro, romano pavadinimą susiejo su labirintu: „El laberinto de la Luna“.

Lietuvių kalboje šelmis bernelis dabar jau nebėra nuoroda į piktybišką nedorėlį, nes būti suvedžiotai – jokia katastrofa, o ir suvedžiojimo sąvokos prasmė išskydo. Galima apgaule išvilioti pinigų, o ką reiškia suvedžioti moterį? Žaisti, bet nebūtinai apgauti?

Romano pavadinimas išreiškia tai, ką veikėjai patyrė labirinte, kurį, tikėtina, Mėnulyje pastatė ateiviai. Ir tas A.Budrio pramanytas labirintas, kuris tapatinamas su Mėnuliu, nėra nedorėlis, jis nei sukčius, nei perėjūnas. Veikiau piktas pokštininkas, kartu ir mokytojas. Blogas, blogas, blogas Mėnulis (prisiminkime ansamblio „Creedence Clearwater Revival“ dainą).

Bet ir pats A.Budrys nėra aiškus.

Šelmiai: autorius ir kūrinys

Įpusėjus romaną kyla įtarimas, kad fantastikos dalykai, technologijų aprašymai tėra labai įtaigus karkasas, palaikantis fabulą, kurios žmogiškoji dalis – tarpasmeninių kovų vaizdai. Pašalinus šitą karkasą, galima įsprausti kitokį.

Pavyzdžiui, nukelti veiksmą keliais dešimtmečiais atgal nekeičiant nei personažų, nei jų charakterių ir vaizduoti alkoholio kontrabandininkų nuotykius (skaitydamas „Šelmį Mėnulį“ prisiminiau Ernesto Hemingway‘aus „Turėti ir neturėti“ – todėl ir atėjo į galvą siužetas su kitokia technologija, bet panašaus kietumo veikėjais). Personažų dialogai galėtų likti beveik tie patys.

Vis dėlto teleportacijos į Mėnulį programą pakeitę siužetu apie „mūnšaino“ gamintojus ir gabentojus (moonshine – naminukė) nubrauktume kai kurių klausimų galimybę.

A.Budrys aprašo mokslinių tyrimų programą, kurią JAV laivyno užsakymu vykdo išgalvota kompanija „Continental Electronics“. Savanoriai yra skenuojami, informacija apie jų biologinę sąrangą įrašoma į laikmeną, žmonės sunaikinami, informacija transliuojama į stotį Mėnulyje, kur jie atgimsta iš naujo – būna atspausdinti, dabarties kalba šnekant, 3D spausdintuvu ir lyg niekur nieko ima vykdyti užduotis. Pradeda, tačiau sėkmingai nebaigia. Jiems nurodyta tirti nežinomų ateivių paliktą labirintą, tačiau dauguma tenai išprotėja. Jie partransliuojami namo taip pat, kaip buvo nugabenti, tačiau kas iš to – grįžo, o ne visi namie.

Užsakius programos vadovui Edvardui Hokui (originale Edward Hawks), atrandamas lyg ir tinkamas užduočiai vienakojis antžmogis Elas Barkeris (Al Barker). Viliamasi, kad jis neišprotės. Galiausiai kartu su Barkeriu į Mėnulį teleportuojasi ir programos vadovas Hokas.

Palikdamas skaitytojui pačiam sužinoti, kuo viskas baigiasi (nors internete galima rasti siužeto atpasakojimų), išvardysiu klausimus, kurie ėmė kilti tebeskaitant pirmąjį knygos trečdalį. Kodėl tame trečdalyje arti pusės teksto sudaro flirto scenos? Ar ne todėl, kad nepaisant technologinio fono – ar tai būtų sudėtinga teleportacijos į Mėnulį įranga, ar svaigalų kontrabandininkų kateris iš kitos knygos – žmogaus sielos sąranga daugmaž vienoda. Todėl ir santykių įtampos nekinta: žmonės nuolatos konkuruoja dėl statuso, kovoja dėl mylimųjų dėmesio. Širdys užkariaujamos, priešai nukariaujami. „Šelmio Mėnulio“ pagrindinių vyrų, save apibūdinusių kaip žudiką ir savižudį, kūnai naikinami ir atkuriami, o širdys (kūniškos širdys?) visada su moterimis. A.Budrys įtaigiai vaizduoja nuolatines veikėjų vyrų rungtynes, tarp jų ir dėl Kler (Claire), kurią vienas personažas apibūdina ir, matyt, nesuklysta: kalė.

Scenų seka. Atsimušęs nuo Kler provokacijų, nepanoręs pabūti kaskadininku kartu su Elu, Hokas pėsčias pėdina į miestą, lyg nebūtų amerikietis. Pakeliui jis „padaro“ degalinės savininką (manau, Efka supras, ką turiu omeny) – priverčia atiduoti nuo grąžos nusuktus centus nepažįstamai merginai. Jai bevežant herojų į miestą, Hokas sėkmingai ją „užkadrina“. Būtent jai, Elizabetai, mokslininkas atsako į technologinį klausimą, kuris romano skaitytojui bado akis nuo pat teleportacijos aprašymų (vartoju aiškų, bet netikslų terminą – romane kalbama ne apie materijos perkėlimą, o apie gyvų organizmų tikslų kopijavimą). Hokas svajoja, kaip būtų galima pagerinti nuskenuotus žmones, užuot juos atkūrus tokius pačius. Išties, ar nebūtų galima nuolatos atkuriamam Elui išauginti naują koją, o Hoko asistentą Laturetą nužudyti ir atkurti be vėžio?

Įdomu, kad praėjus daugmaž pusei amžiaus nuo lietuvio padėto paskutinio taško romane „Šelmis Mėnulis“, lietuvio Virginijaus Šikšnio vadovaujamas Vilniaus universiteto mokslininkų kolektyvas išrado genų redagavimo metodą, kurio licenciją jau įsigijo JAV kompanija – tikra „DuPont Pioneer“, o ne pramanyta „Continental Electronics“.

Aukštųjų technologijų galima paklausti, ko nepaklausi kontrabandininkų katerio. Kodėl eksperimentuodami su teleportacija laivyno šulai nusitaikė į Mėnulį? Ar labai svarbu išsiaiškinti, kas yra labirinto viduje? Gal vietoj tos į Mėnulį besidriekiančios savanorių vertikalės būtų geriau žemės paviršiuje horizontaliai teleportuoti sprogmenis, karinę techniką, gyvąją jėgą? Ištekliai iš taško A į tašką B perkeliami žaibiškai – nereikia laukti, kol atskraidins lėktuvai, atplukdys laivai.

„Continental Electronics“ užsakovas romane yra laivynas. Su JAV laivynu siejami šiuolaikinės amerikiečių tautosakos naratyvai (paprasčiau kalbant, pasakos) apie 1943-iųjų spalį Filadelfijoje atliktą eksperimentą. Karo laivas „Eldridge“ buvo apgaubtas itin stipriu elektromagnetiniu lauku – siekta, kad jis taptų nematomas. Laivas neva išnyko, paskui vėl atsirado doke. Per tą laiką jis buvo pastebėtas kitoje vietoje už kelių šimtų mylių. Kai kurie eksperimente dalyvavę komandos nariai išprotėjo, kai kurie išsivertė į kitą pusę – vidaus organai atsidūrė išorėje. Šių pasakų šaltinis gali būti realus laivyno eksperimentas su aukštos įtampos generatoriumi, kurio metu laivo korpuso dalys ėmė švytėti – tai būta dirbtinai sukeltų šv. Elmo ugnių.

„Šelmis Mėnulis“ JAV išleistas 1960 m. Laivyno programa slapta, tad sužinojęs, kad bus teleportuotas į Mėnulį, Barkeris nustemba ir klausia, kodėl tenai

neskraidoma raketomis. Tuo metu apie raketas kalbėta viešai ir slapta. 1958-aisiais JAV karinės oro pajėgos parengė planą nuskraidinti ir susprogdinti Mėnulyje atominę bombą (projektas A119). Karinės oro pajėgos taip pat parengė „Lunex“ projektą, numačiusį 21 žmogaus įkurdinimą požeminėje bazėje Mėnulyje. Neatsiliko armija: 1959 m. parengtas projektas „Horizon“, kurio galutinis tikslas – apie 1966 m. įkurti Mėnulyje karinę stotį su tuzino žmonių įgula. 1960 m. liepą NASA viešai pristatė skrydžių į Mėnulį programą „Apollo“. Žmogus ten išsilaipino 1969-aisiais.

A.Budrys fantazuoja ne apie ateitį, o apie laiką, kuriuo gyvena. Pirmame romano sakinyje parašyta, kad veiksmas vyksta 1959 m. Greta atkampių namų su plaukymo baseinais ir pro langą besiveriančiais nuostabiais gamtovaizdžiais, šalia greitkelių bei apsnūdusių degalinių

 su nerangiais darbuotojais egzistuoja technologijos, įgalinančios sunaikinti ir atkurti žmones. Kokius žmones? Jų kūnai serga arba yra sužaloti, sielos pavydžios. Jie nuolatos konkuruoja, o ir visuomenė pertverta anaiptol ne technologinėmis sienomis. Faktas paraštėje: kada vyko A.Budrio pramanyti eksperimentai, iki draudimo tuoktis skirtingų rasių asmenims galutinio panaikinimo JAV buvo likę arti dešimtmečio (laikai pasikeitė: jeigu „Šelmis Mėnulis“ dabar būtų ekranizuotas Holivude, tarp veikėjų būtinai atsirastų juodaodis, gal ir meilės trikampis būtų tarprasinis).

Drįstu manyti, kad, nepaisant stulbinamai tikslių proveržių į technologijų ateitį, „Šelmio Mėnulio“ autoriui mokslo pasiekimai tėra priemonė paklausti apie žmogaus prigimtį. Mokslinės fantastikos apžvalgininkas Markas Yonas 2012 m. rašė apie romaną: „Šelmis Mėnulis“ pradžioje atrodo kaip didžiulio ateivių artefakto, atrasto Mėnulio paviršiuje, tyrinėjimų dėlionė. Visi mėginimai ištirti tai atveda prie bebaimių tyrėjų žūties ar beprotybės. Tačiau jų mirtys laipsniškai atskleidžia, kad mirties procesas yra svarbiausias taškas: mirdami įvairiais būdais, patirdami tai, žmonės kažką sužino apie save – kaip, matyt, ir ateiviai, jeigu jie vis dar egzistuotų. Tai tarsi Arthuro Clarke‘o testas – išbandymas, kurį žmonės turi atlaikyti, kad peržengtų dabartinį būvį ir vystytųsi toliau. Tai rodo, kad „Šelmis Mėnulis“ gilesnis ir sudėtingesnis romanas, nei iš pradžių tikimės.“

Stumdytojai ir pastumdėliai

Apie amerikiečių būvį romano vertime skaitome lietuviškai. G.Kulikauskas

pastebi, kad tai „kiek kitokia lietuvių kalba – pvz., ar dažnai bepamatysi vartojant žodį „valioja“?“ Tai pripažinimo žiedelis vertėjai A.Jucytei. Nuo savęs pridursiu, kad lietuvišką tekstą skaičiau su pasimėgavimu. Perskaitęs, kad „Klerės Pek juokas sučiurleno lyg metalinis raibulys“, panorau patikrinti, ar vertimas nėra vaizdingesnis už originalą. Išmokau, kad skiausčias nėra gulsčias (gal ir svambalą masonai galėtų vadinti skiaustuku?). Kelias sienas pats esu praurbinęs, todėl žodžio mokytis nereikėjo. A.Jucytė savaip išlaisvina: sakinį galima pradėti dalelyte „gi“, galima dėvėti pliažines šlepetes ir sustoti prie benzino kolonėlės.

Tarpukario Lietuvos autorius, tikėtina, su meile aprašytų arklius, gal pastebėtų netaupiai žibinamą žibalinę lempą. A.Budrys rašo apie automobilius, greitkelius, degalines. Jis pastebi, kad cigaretės „filtro galiukas buvo apklijuotas blizgančia raudona juostele, skirta paslėpti lūpų dažų žymes“. Bet ne filtro galiukas, o Elas yra ta vieta, kur Kler palieka regimą pėdsaką: „Jos lūpos palengva slydo apšepusiu jo smakru link gerklės, palikdamos taisyklingą eilutę žymių: drėgni, raudoni lūpų dažų skliausteliai supo tamsesnes dėmeles, likusias tose vietose, kur priekiniai jos dantys suerzino jo odą.“ Ir tam nubučiuotam vyrui negana – jis ryžtasi trenktis į Mėnulį, kad pro vienintelę skylę įlįstų į labirintą, kuriame dedasi velniai žino kas.

Romano pradžioje „Continental Electronics“ viceprezidentas dėsto Hokui elementarią socialinę teoriją: yra dvi žmonių rūšys – stumdytojai ir pastumdėliai. Koks buvo A.Budrys? Spėju, kad nenustumtas žmogus, gyvenantis savo malonumui. L.Ronas Hubbardas, su kuriuo A.Budrys bendradarbiavo, – savaip sėkmingas stumdytojas. Budrio herojai atsakymų ieško Mėnulio labirinte, o Hubbardas, iš senų senovės paėmęs kelis atsakymus, juos perpakavo ir sėkmingai pardavinėjo. Tai buvo ne fantastinė literatūra, o tikrovė, kur už vietą reikia susimokėti.

L.Ronas Hubbardas tikino, kad žmonėse įkūnytos nemirtingos dvasinės būtybės, kurias jis vadino tetanais (thetans). Daugelį kartų įsikūnydamos jos kaupia negatyvią energiją, jos pėdsakai, sankaupos vadinama engramomis. Scientologijos bažnyčios nariai gali nuo to apsivalyti vadinamuosiuose audito kursuose, kuriuos rengia bažnyčia. Tai brangi procedūra, galinti kainuoti iki pusės milijono dolerių, po kurios žmonės iš apyšvarių (pre-clear) tampa švarūs (clear).

Stumdytoju L.Ronu Hubbardu sekantys mokovai pasiima ne tik pinigus, bet ir laisvę, nes perša vienareikšmius atsakymus. A.Budrio Mėnulis yra šelmis, tačiau nestumdo. Skaitytojas, kuris ne pastumdėlis, pats klausia ir pats atsako.

Žinoma, jeigu klausia. ■

Gimė 1931 m. Karaliaučiuje. Tėvas Jonas Polo-vinskas-Budrys (1889–1964) įvairiu metu buvo Lietuvos kariuomenės kontržvalgybos viršininkas, vadovavo Klaipėdos prijungimo prie Lietuvos karinei operacijai, buvo Klaipėdos krašto gubernatorius, ėjo Lietuvos generalinio konsulo Karaliaučiuje ir Rytų Prūsijoje pareigas, nuo 1936 m. iki mirties – generalinis konsulas JAV.

Algis Budrys studijavo Majamio ir Kolumbijos universitetuose. Literatūrinės agentūros „Zeno“, tvarkiusios jo leidybos reikalus, tinklalapyje rašoma, kad jis „buvęs Renesanso žmogus… Jo pirmoji meilė buvo rašyti apsakymus, bet jis buvo ir redaktorius, kritikas, knygų apžvalgininkas, jaunų rašytojų ugdytojas bei leidėjas“.

Ten pat sužinome, kad XX a. 7-ajame dešimtmetyje jis dirbo firmose, kurios reklamavo įvairius produktus: nuo marinuotų agurkėlių iki visureigių. A.Budrys yra pardavęs savo tapybos darbų. Be to, jis mėgo remontuoti dviračius, yra parašęs ir išleidęs knygą apie tai.

2012-aisiais perleidus „Šelmį Mėnulį“ anglų kalba, apžvalgininkas Markas Yonas rašė, kad A.Budrys nusipelno didesnio pripažinimo tarp žanro meistrų, nors šiais laikais, jei apskritai prisimenamas, yra labiau žinomas kaip kritikas: 1965–1993 m. jis apžvelgdavo knygas „Galaxy“ ir „The Magazine of Science Fiction and Fantasy“ leidiniams, buvo „Clarion Writers Workshop“ organizatorius ir mokovas, „Ateities rašytojų“ konkurso organizatorius, redaktorius ir žiuri narys. „Taigi – stiliaus meistras, kuris nerašė vien dėl to, kad išsispausdintų“, – vertina M.Yonas.

A.Budrio vardas yra įtrauktas į 25 žymiausių XX a. antrosios pusės rašytojų fantastų sąrašą, jo biografija ir kūrybos analizė pateikta Charleso Platto knygoje „Kas rašo mokslinę fantastiką“ (šalia Isaaco Asimovo ir kitų žymių fantastų).

Pirmasis rašytojo apsakymas „Aukštas tikslas“ („The High Purpose“) pasirodė žurnale „Astounding Science Fiction“. 1954 m. išėjo trumpoji romano „Netikra naktis“ („False Night“) versija. Papildytas naujais epizodais ir naujai pavadintas romanas „Kažkas nemirs“ („Some Will Not Die“) išspausdintas 1961 m. Romane vaizduojama maro nusiaubta Amerika.

1958 m. pasirodė romanas „Kas?“ („Who?“). Politinio trilerio pagrindinis herojus – mokslininkas kiborgas, kuris buvo pakeistas ir perkeistas Sovietų Sąjungos

laboratorijose. 1973 m. „Kas?“ ekranizuotas (režisierius Jackas Goldas).

Romane „Krintantis fakelas“ („The Falling Torch“) vaizduojama žmonių kova su ateiviais (1959 m.). Parduota 250 tūkst. knygos egzempliorių.

1977 m. romane „Michaelmas“ („Michaelmas“), televizijos apžvalgininkas Michaelmas, pasinaudodamas superkompiuteriu „Domino“, ne vien stebi pasaulio įvykius, bet ir kuria juos.

Paskutinė rašytojo knyga „Sunkus nusileidimas“ („Hard Landing“) pasirodė 1993 m. Joje pasakojama apie žmonių visuomenėje įvairiais pavidalais užsimaskavusius ateivius.

A.Budrys pasirašinėjo slapyvardžiais Frank Mason, John A.Sentry, Paul Janvier, William Scarff, Robert Marner, David C.Hodgkins, Ivan Janvier, Alger Rome.

A.Budrys padėjo prasimušti bent dviem šimtams jaunų rašytojų. Goda Raibytė tinklalapyje techo.lt cituoja Stepheno Kingo atsiliepimą apie A.Budrį: „Kai man buvo 16 metų, pradėjau gauti neigiamus ranka rašytus atsakymus [iš leidyklų ir žurnalų]. Pirmasis jų buvo nuo Algio Budrio, kuris tuomet buvo „Fantasy“ redaktorius. Jis perskaitė mano apsakymą „The night of the tiger“ ir parašė: „Geras apsakymas. Ne mums, bet geras. Tu esi talentingas. Bandyk ir vėl.“ Šitie keturi trumpi sakiniai, parašyti ranka, praskaidrino tą atmetimų žiemą mano 16-aisiais gyvenimo metais.“

A.Budrys anglų kalba parašė aštuonis romanus, išleido tris apsakymų rinkinius. Lietuviškai išversta ir išleista: romanas „Šelmis Mėnulis“, 2002 m.; apsakymas „Tūnantys prieblandoje“ (žurnale „Kaukas“, 1991 m., ir apsakymų rinkinyje „Užslinks naktis“, 1998 m.); apsakymas „Šunų šeimininkas“ (žurnale „Fantastika ir detektyvai“, 1990 m.).

1999 m. rašytojas lankėsi Lietuvoje ir dalyvavo Lietuvos fantastikos mėgėjų renginyje „Lituanicon“.

1954 m. A.Budrys vedė Edną Duną, su kuria susilaukė keturių sūnų, santuoka truko iki jo mirties 2008-aisiais (sirgo vėžiu).

Šaltiniai:

http://zenoagency.com/zenoauthor/algis-budrys/

http://www.sffworld.com/2012/02/bookreview805/

http://www.astronomija.info/algis-budrys/

http://kauno.diena.lt/naujienos/klaipeda/miesto-pulsas/klaipedos-sukilelio-sunus-budrys-mokslines-fantastikos-kurejas-617961

http://techo.lt/garsiausias-bet-maziausiai-lietuvoje-ivertintas-fantastas/

